

भाग ४:

वन डढेलो नियन्त्रणमा हाते उपकरणहरुको प्रयोग

सेसन १.१२

वन डढेलो नियन्त्रणको कृयाकलाप वा गतिविधिहरुको लागि हाते उपकरणहरुको तयारी

सेसन १.२२

वन डढेलो नियन्त्रणमा हाते उपकरणहरुको प्रयोग

यस अध्यायको बारेमा:

यो अध्यायले ग्रामीण क्षेत्रका वनमा लागेको डढेलो नियन्त्रण र निर्धारित आगो लगाउने कार्यमा खटिएका व्यक्तिहरुले प्रयोग गर्ने प्रविधि तथा रणनीतिहरु बारेमा वर्णन गर्दछ।

यो अध्याय कुनै पनि क्षेत्र जस्तै : वन जंगल, भुडी तथा बुट्यान वा घासेमैदान आदि क्षेत्रमा लागू गर्न सकिने गरी तयार पारिएको छ।

यो अध्याय मुख्यतः अग्नि सेवा, कृषि, वन डढेलो, संरक्षण, खर तथा घासेमैदान व्यवस्थापन र मनोरञ्जन प्रबर्धनमा जो पूर्ण वा अंशकालिन या स्वैच्छिक आधारमा काम गर्ने व्यक्तिहरुलाई लक्षित गरी तयार पारिएको छ।

यो अध्याय बुझ्नको लागि निम्न विषयमा सक्षम हुन जरुरी छ,

- सुरक्षित र योग्य तरिकामा हाते उपकरणहरुको प्रयोग गर्न
- संस्थागत वा संगठनात्मक डढेलो कार्य प्रणालीका प्रक्रियाहरु अपनाउने वा पछ्याउने
- अग्नि कार्य स्थलमा सुरक्षित साथ सञ्चालित हुने
- अग्नि कार्यस्थलमा सञ्चालित भएका लाई चाहिने आवश्यक सहयोग प्रदान गर्ने
- संगठनात्मक प्रक्रियाको अधिनमा रहि डढेलोसंग सम्बन्धित घटनामा उचित प्रतिक्रिया दिने

मुल शब्दहरु र वाक्यांशहरु	तपाईंका लागि अध्यायको सामग्री पूर्णतया बुझ्न यहाँ प्रयोग हुने महत्त्वपूर्ण शब्दावलीको बारे जान्न जरुरी हुन्छ। यहाँ दिइएका परिभाषाहरू पछि आउने अध्यायमा सहयोग गर्न सक्दछ ।
किनारा बिन्दु	सामान्यतया आगोको फैलावटमा बाधा पुऱ्याउने यस्तो किसिमको लाभकारी स्थान, जहा अग्नि रेखा निर्माण सुरु गर्न सकिन्छ । अग्नि रेखा निर्माण गरिरहेको बेलामा आगोको दाया बायाको गाला तर्फ बढ्ने मौकालाई घटाउन प्रयोग गरिन्छ ।
नियन्त्रण रेखा	सबै मानव निर्मीत वा प्राकृतिक बाधा वा उपचार गरिसकिएको अग्नि किनारहरु जसले आगो नियन्त्रण गर्न मदत गर्दछ (छेक्ने रेखा, अग्नि ब्रेक, अग्नि रेखा, ईन्धन ब्रेक, खोस्नेको रेखा, माध्यमिक रेखा, चिसो रेखा)
हाते उपकरण	वेल्टा, स्पेड, रेक हो, म्याक लियोड रेक हो, पुलासकी, म्याटक, बच्चरो, सल्यासर, स्वाटर वा विटर, न्याप स्याक स्प्रेयर, उपकरणको संयोजन
LACES	Lookout (हेर्ने), Awareness (सचेतना), Communications (संचार), Scape Route (भाग्ने मार्ग) र Safety Zone (सुरक्षा क्षेत्र)
दहनको प्रकार	पूर्व ताप, सक्रिय दहन, चमक र भुतभुत
वनस्पतिको प्रकार	वन, भाडी तथा बुट्यान, घाँस, पिट वा जमिन भित्रका जरा
डढेलोको प्रकार	छत्र, सतह र भुई डढेलो

सेसन : १.१	वन डढेलो नियन्त्रण कृयाकलापको लागि हाते उपकरण तयारी गर्नुहोस
तपाईंले के गर्न सक्नु पर्छ ?	
१. मर्मत संभारका गतिविधिहरुको लागि सुरक्षित कार्यक्षेत्र बनाउनुहोस	
२. कार्यको लागि उपयुक्त मर्मत संभारका उपकरण छनोट गर्नुहोस	
३. संगठनात्मक वा निर्माताको आवश्यकता अनुसार उपकरणहरु कायम राख्नुहोस	
४. यातायातको साधनमा हाते उपकरणहरुको लोड र सुरक्षा गर्नुहोस	
५. हाते तथा मर्मत संभार गरिएका उपकरणहरु सुरक्षित साथ भण्डारण गर्नुहोस	
६. व्यक्तिगत सुरक्षात्मक उपकरणहरुको तयारी तथा जाच गर्नुहोस	
७. डढेलो नियन्त्रणको अवधिभर आफ्नो तथा टोलीको सुरक्षा र स्वास्थ्य कायम राख्नुहोस	
यो सेसनले निम्न कुराहरु समावेश गर्दछ,	
क) निम्न उपकरणहरुको प्रयोग गरि उपकरणहरुलाई मर्मत संभार तथा तयारी गर्ने	
१. हाते रेती	

२. अन्य मर्मत संभारका उपकरणहरु

ख) निम्न अवस्थाहरुमा

१. कार्यशाला गोष्ठी
२. कार्यस्थल वा सञ्चालनमा

ग) निम्न प्रकारका डढेलो नियन्त्रणका हाते उपकरणहरुको कायम तथा मर्मत राख्नुहोस

१. खन्ने उपकरणहरु
२. कोतार्ने उपकरणहरु
३. काट्ने उपकरणहरु
४. पिट्ने उपकरणहरु
५. आगो लतार्ने (स्मुदरिग) उपकरणहरु
६. छर्किने उपकरणहरु

घ) व्यक्तिगत सुरक्षात्मक उपकरण

१. हेलमेट, अनुहार छेक्ने साधन र चस्माहरु
२. अग्नि प्रतिरोधी कपडाहरु
३. पन्जा
४. ताप प्रतिरोधी जूता
५. पिउने पानी

ड) यातायातको साधनमा उपकरणहरु सुरक्षित राख्न प्रयोग गरिने वस्तुहरु

१. डोरी
२. पट्टा

तपाईं लाई थाहा हुनु पर्ने र बुझ्नु पर्ने कुराहरु

१. मर्मत संभारका उपकरणहरुको सुरक्षित प्रयोग
२. डढेलो नियन्त्रण गर्न प्रयोगहुने उपकरणहरुको मर्मतसंभार कसरी गर्ने
३. विभिन्न परिस्थितिमा उपकरणहरु सुरक्षित राख्ने प्रविधि

तपाईंले के गर्न सक्नु हुन्छ?

१. डढेलोको वातावरणको तार्किक मूल्याङ्कन र स्थानिय डढेलोको पूर्वानुमान वा भविष्यवाणी
२. संगठनको प्रकृयाभिन्न रहेर सुरक्षित साथ हाते उपकरणहरुको प्रयोग गरि डढेलोको नियन्त्रण
३. डढेलोलाई पछ्याई मोपअप र गस्ती
४. संगठनको प्रकृयाभिन्न रहि, संयुक्त हाते उपकरणहरु लिएर एक ठिक्का भई समुहमा कसरी चक्र प्रणाली द्वारा सञ्चालित हुने

यो सेसन वा सामग्रीले निम्न कुरा समावेश गर्दछ

क)

१. खन्ने उपकरणहरु
२. कोतार्ने उपकरणहरु
३. काट्ने उपकरणहरु
४. पिट्ने उपकरणहरु
५. स्मुदरिग उपकरणहरु
६. छर्किने उपकरणहरु

ख)

१. भुई
२. सतह
३. छत्र

ग)

१. नक डाउन
२. कन्टेनमेन्ट
३. मोप अप र पट्रोल वा गस्ती

घ)

१. प्रत्यक्ष आक्रमण
२. अप्रत्यक्ष आक्रमण

तपाईंलाई थाहा हुनु पर्ने र बुझ्नु पर्ने कुराहरु

१. डढेलो र डढेलोको वातावरणलाई अवलोकन गरि संकलन गर्न सकिने डढेलो र डढेलोको स्वभाव सम्बन्धि जानकारी जस्तै: ज्वालाको लम्बाई, धुवा, हावा, ईन्धन, मोहडा र भू वनोट डढेलोको वातावरण र अवलोकन बाट संकलन गर्नसकिने सम्पूर्ण डढेलोको स्वभाव संग सम्बन्धित सुचनाहरु जस्तै: ज्वालाको लम्बाई, धुवा, हावा, ज्वलनशिल वस्तु, मोहडा, भिरालोपन
२. जोखिमको पहिचान र अन्य सुरक्षाको मुद्दाहरु सहित, डढेलोको स्वभाव संग सम्बन्धित सुचनाहरु तर्किक ढंगले कसरी मूल्याङ्कन, आकलन र विश्लेषण गर्ने
३. वरिपरी हेर्नुपर्नेको भूमिका, डढेलोको स्थितिको बारेमा जानकारी हुनुको महत्व र टोलीका सदस्यहरु र पर्यवेक्षक संग कुराकानी गर्न सक्षम हुनुपर्छ । साथै तपाईंको भाग्ने मार्ग कहाँ हो र कसरी सुरक्षित स्थानसम्म जाने भन्ने बारे जानकारी हुनुपर्छ ।
४. विभिन्न इलाका वा भू वनोटमा नियन्त्रण रेखाको स्थानान्तरण, तिनका आधारभूत सिद्धान्त र निर्माण विधि नियन्त्रण रेखाको आधारभूत सिद्धान्त, निर्माण विधि र विभिन्न इलाका वा भू वनोटमा स्थानान्तरण
५. अग्नि नियन्त्रण टोलीले व्यक्तिगत वा अन्य उपकरणहरु संगको संयोजनको रुपमा प्रयोग गर्ने इगनिसन यन्त्र, विमान, पम्प, र हाते उपकरणहरुको क्षमता र सीमाहरु
६. ईन्धन प्रकार, उचाई, वनस्पतिको मोटाई र कार्य क्षमतामा पर्ने अन्य प्रभावहरुको लागि सही उपकरणहरु कसरी चयन गर्ने
७. संगठनको प्रकृयाभिन्न रहेर कुशलतापूर्वक र सुरक्षित साथ हाते उपकरणहरु कसरी प्रयोग गर्ने

यो अस्वीकरण तपाईंको वेब साइट को प्रयोग गर्दछ, र यस वेब साइट को उपयोग गरेर तपाईंलाई यस अस्वीकरणलाई पूर्ण रूपमा स्वीकार गर्नुपर्नेछ । कृपया ध्यान दिनुहोस् कि यस वेब साइटमा बिना सूचना जानकारी परिवर्तन हुन सक्छ । The Global Fire Monitoring Center, The International Association of Fire and Rescue Services and Rural Development Initiatives Ltd (together the “EuroFire Partners”) र यो होस्ट वेब साइट संग जडान, ब्राउजिङ, जानकारीको प्रयोगमा निहित, र यस वेबबाट कुनै पनि सामग्री डाउनलोड गरेमा कुनै जिम्मेवारी स्वीकार गर्ने छैन र सबै दायित्व (कानून द्वारा अनुमति दिइएको अधिकतम हदसम्म) मा बहिष्कृत गर्नसक्नेछ । यो वेब साइटमा रहेको जानकारीहरु कानुनी वा व्यावसायिक सल्लाह अनुरूप छैन। यो वेब साइटमा समाहित सामग्री सामान्य जानकारी प्रयोजनका लागि मात्र प्रदान गरिन्छ, र कुनै पनि सूचना वा सामग्रीको आधार बनाउँदैन जुन एक विशिष्ट उद्देश्यका लागि निर्भर हुनुपर्दछ । EuroFire Partner र यो वेब साइटले कुनै पनि जानकारी वा कथन को पूर्णता वा शुद्धता को लागी जिम्मेवारी स्वीकार गर्दैन र वेब साइट वा कुनै पनि हानिकारक वा क्षतिको लागि जुनसुकै निर्भरताबाट उत्पन्न हुन सक्छ, चाहे कुनैपनि हानि प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष वा परिणाममुलक हुनसक्छ । यो वेब साइटको सामग्रीमा निर्भर हुनुहुँदैन र तपाईंले आफ्नो सम्बन्धित अधिकार प्राप्त क्षेत्रको उचित व्यक्तिको सल्लाह बिना यो जानकारीको प्रयोग नगर्नुहुन अनुरोध छ । विशिष्ट अस्वीकरणहरु यो निश्चित सामग्रीको साथ वा यस वेब साइटको केही भागमा यस अस्वीकरणको अलावा लागू हुन सक्छ। केहि सामग्री वा यस वेब साइटको भागहरुमा यी पृष्ठहरुबाट अन्य वेब साइटहरुमा लिङ्कहरु जानकारीका लागि मात्र हुन र केवल र EuroFire Partners र यस वेब साइटले दिइएको पहुँच, वा सामग्री यो वेब साइटमा लिंक गरिएको छ त्यसको कुनै जिम्मेवारी वा दायित्व स्वीकार गर्दैन र जरूरी छैन कि तिनीहरुमा व्यक्त गरिएका विचारहरुलाई समर्थन गर्छ। यस वेब साइटमा जानकारी प्रतिक्रिया समावेश गरेको छ तर जरूरी छैन कि त्यो सबै EuroFire Partners वा अन्य साभेदारी संस्थाको होस । यस साइटमा सबै सामग्रीहरु प्रतिलिपि अधिकार र बौद्धिक सम्पत्ति कानूनद्वारा सुरक्षित छन् र जबसम्म स्पष्ट रूपमा उल्लेखित वा अन्यथा लेखनमा सहमति भएको छ र तपाईंले सामग्री पहुँच र डाउनलोड गर्न सक्नुहुन्छ । यो वेब साइट मात्र व्यक्तिगत, गैर व्यावसायिक उपयोगको लागि हो ।

The EuroFire Partners ले यो वारंट गर्दैनन् कि यस वेब साइटमा उपलब्ध सामग्री कृत्रिमित हुनेछ वा दोषहरु सच्याइएको हुनेछ, वा त्यो सभरले यो वेब साइट उपलब्ध गराउने सभर भाइरस रहित छ । तपाईंले आफै हेर्नु पर्छ र भाइरस जाँचहरु लागू गर्न तपाईंको स्वयंको जिम्मेवारी हो । यस वेब साइटको जानकारी र अन्य सामग्रीहरु स्कटल्याण्डका नियमहरूसँग पालन गरी डिजाइन गरिएको छ । यो वेब साइट स्कटल्याण्डको कानून अनुसार प्रशासित र यस वेब साइट को सबै प्रयोगकर्ताहरु लाई अपरदर्शी रूपमा स्कटिश अदालतको अधिकार क्षेत्रलाई बुझाउँदछ जुन कुनै वेबसाइट वा यस वेब साइटको साथ जोडिएको कुनै पनि दावी वा अन्य क्रियाकलापको सन्दर्भ गर्दछ । हाम्रो सेवा वा यस साइटमा उत्पादित कुनै पनि जानकारी यदि कुनै पनि अन्य देशमा लागू गरिएको कानुनी कानूनको विरुद्ध यस वेब साइटको कुनै पनि चीज हो भने, यो वेब साइट त्यस देशका व्यक्तिहरुले पहुँच गर्न नसक्ने र यस्तो कानुनी अधीनमा रहेका व्यक्तिहरु यसको प्रयोग गर्न योग्य हुदैनन् ।

